

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 924 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохилов Жалолiddин Очилов, Самадов Хомид Самандарович	
Investition marketingni rivojlantirish asosida mintaqa investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullonva Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamlakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuriddinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuralliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	
Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari.....	135
Axmedova Nafisa Amiriddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	

Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modellashtirish.....	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili.....	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan.....	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	178
Kamilova Iroda Xusnitdinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi.....	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish.....	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari.....	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari.....	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	
Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarining oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	

O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimlikni baholashni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibrid bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолiddин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlat qizi	

Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлович, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlar.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	
Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzeyda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами.....	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida.....	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlar.....	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	504
Avazov Ixom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish.....	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	513
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari.....	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari.....	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari.....	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarining bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari.....	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	

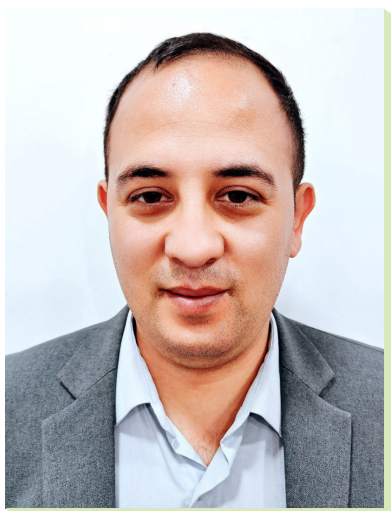
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari.....	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны.....	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi.....	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari.....	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	
Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xoriy tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xoriy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукuroв Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeuna	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xoriy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xoriy tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	

Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsubek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	
Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarni tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari.....	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida)	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	
Trade Marketing in the Era of Social Media: Strategies for Attracting and Retaining Customers Through Social Media Platforms.....	795
Mamatkulova Shoirja Jalolovna	
Mamlakatimiz to'qimachilik tarmog'ining zamonaviy holati va tendensiyalari.....	800
Azizxon Tillyaxodjayev	
Physical Activity and Education, Trends in the Sports Industry	807
Axtamov Djamshed Baxromovich	
Davlat moliyaviy nazoratining amalga oshirishning metodologik masalalari.....	812
Hakimov Nodir Nazarovich	
Avtomobil yo'llari tizimidagi tashkilotlarda buxgalteriya hisobi va ichki nazorat tizimini tashkil qilishning o'ziga xos jihatlari.....	818
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Inson kapitali indeksini oshirishda ta'lim tizimini rivojlantirish yo'nalishlari	826
Akhmadaliev Nikholakhon	
Global iqtisodiyot sharoitida bank inqirozlarining kelib chiqish sabablari va ularni boshqarish yo'nalishlari	829
To'xtayeva Umida Shamsiddin qizi	
Усовершенствование практики управления инфляцией на примере зарубежного опыта.....	833
Нишанбаева Наргиза Бохадировна	
Sud-buxgalteriya ekspertizasini tayinlashning tashkiliy-huquqiy ta'minoti.....	837
Darvishov Sarvarbek Rustamovich	
Mudofaa majmui va huquq muhofaza qilish organlari muassasalari, tashkilotlari g'azna ijrosi	845
Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
The Concept and Theoretical Foundations of Marketing Strategy in Regional Development.....	851
Diyorakhon Ibragimovna Kholmurotova	

Umumta'lim maktablarini moliyalashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	857
Turayev Ochil Yarashevich	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	861
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
15-sonli MHXS asosida bitim narxini aniqlash	869
Toshpo'latova Munisabonu Ibrohim qizi	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	873
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
The Role of Local Budgets in Tax Policy	877
Mukaddasova Gavxarxon Nodirxonovna	
Korporativ boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish negizida innovatsion muhitni shakllantirish asoslari.....	881
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Fermer xo'jaliklari samarali faoliyatining asosiy statistik ko'rsatkichlari va ularning tahlili	887
M. Sh. Axmedova	
O'zbekiston Respublikasida kambag'allikni qisqartirishning institutsional va huquqiy asoslari	892
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Global biznes muhitining korporativ boshqaruv tizimiga ta'siri.....	897
Egamberdiyev Shuxrat Satimbayevich	
Sug'urta faoliyatida andarrayting xizmatini takomillashtirish	901
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich, Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Qozog'iston sug'urta bozori tahlili	906
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich, Djalilova Malika Shuxratovna	
Tashqi savdoni tashkil etish va tartibga solishda merkantilistlar g'oyalarining tutgan o'rni	911
Turayev Nurbek Muxammadovich	
Актуальные вопросы обеспечения экологической безопасности.....	919
Исроиллов Боходир Ибрагимович, Хасанов Ойбек Мардонович	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA HUQUQIY ASOSLARI

Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li

“Sambhram universiteti” NTM katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Bugungi kunda institutsional yo'nalish iqtisodiyotni davlat tomonidan ijtimoiy nazorat qilish muqarrar ekanligini ko'rsatdi va davlat tomonidan faol ijtimoiy tizimni tartibga solish konsepsiyasini yaratishga asos bo'ldi. Ularning asosiy e'tibori nafaqat aholi jon boshiga daromadlarni oshirish, balki mutlaq va nisbiy kambag'allikni bartaraf etish, tengsizlikni kamaytirish, aholi bandligini oshirish, mehnat resurslari va umuman inson kapitali sifatini oshirishga e'tibor qaratdi.

Kalit so'zlar: Kambag'allikning iqtisodiy- ijtimoiy oqibatlar, Ijtimoiy reyestr, institutsional mexanizmlar, inson kapitali.

Abstract: Today, the institutional direction has shown that social control of the economy by the state is inevitable and has become the basis for the creation of the concept of regulation of the active social system by the state. Their main focus was not only on increasing per capita income, but also on eliminating absolute and relative poverty, reducing inequality, increasing employment, increasing the quality of labor resources and human capital in general.

Key words: Economic and social consequences of poverty, Social register, institutional mechanisms, human capital.

Аннотация: Сегодня институциональное направление показало, что социальный контроль над экономикой со стороны государства неизбежен, и стало основой создания концепции регулирования активной социальной системы со стороны государства. Их основной упор был сделан не только на увеличение доходов на душу населения, но и на ликвидацию абсолютной и относительной бедности, сокращение неравенства, увеличение занятости, повышение качества трудовых ресурсов и человеческого капитала в целом.

Ключевые слова: Экономические и социальные последствия бедности, Социальный регистр, институциональные механизмы, человеческий капитал.

KIRISH

Iqtisodiyotda institutsional mexanizmlar barqaror iqtisodiy o'sishga ta'sir ko'rsatib, nafaqat yaqin balki uzoq istiqbolda ham iqtisodiy o'sishga shart-sharoitlar yaratib beradi. Institutsional mexanizmlarning rivojlanishi bilan bog'liq vazifalar barqaror iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantiruvchi vositalarni takomillashtirishga imkoniyat yaratib beradi.

Sh.M. Mirziyoyev o'z nutqlarida kambag'allik haqida “bugun mamlakatimizda kambag'allikni qisqartirish sohasida amalga oshirilayotgan ishlar bu boradagi dastlabki qadamlar hisoblanadi. Bu borada ijtimoiy, iqtisodiy, ma'rifiy-madaniy sohalarning hamkorlikdagi faoliyati hamda amalga oshirilayotgan ishlarning shaffofligini ta'minlash masalasi ham muhim ahamiyat kasb etadi” deb keltirib o'tgan ^[1].

Olimlarning fikricha, O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish yo'lida banklarga institutsional sarmoyadorlarning, ya'ni o'z ish faoliyatining xususiyatiga ko'ra doimiy va katta miqdordagi pul mablag'lariga ega bo'lgan hamda ularni qimmatli qog'ozlar portfeliga qo'yilma qilishga ruxsat berilgan. Banklar institutsional sarmoyadorlarining aksiyalarini sotib olib, pul mablag'larini jamg'arish uchun qo'shimcha imkoniyaga ega bo'ladi. Shuningdek, mijozlarning qimmatli qog'ozlar portfelini boshqarish bo'yicha o'z operatsiyalarini kengaytiradi. Banklar xususiylashtirilayotgan va qayta tashkil etilayotgan korxonalarining qimmatli qog'ozlarini katta hajmda investitsiya qilishga qodir bo'lgan yirik institutsional tizim hisoblanadi ^[2].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ilmiy tadqiqotimizning maqsadi mamlakatimizda mehnatga layoqatli aholining ish joyi bilan bandligini ta'minlash orqali kambag'allikni qisqartirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Maqolada kambag'allikni qisqartirishda institutsional va huquqiy omillarni ochib berishga harakat qilindi. Muammolarni yoritib berishda, qiyosiy, tarkibiy, analitik va statistik ma'lumotlar tahlilidan foydalanildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

S.M. Ahsan kambag'allik tushunchasini mamlakatda keng o'rganish siyosat nuqtayi nazaridan muhimdir. Agar yuqori o'sish daromad kambag'alligini maqbul marjaga kamaytirishiga amin bo'lgan bo'lsa ham, katta o'sishni ta'minlash uchun taklif qilishi mumkin bo'lgan aniq siyosat choralari kam ko'rinadi. Bundan tashqari, bugungi kunga qadar yempirik dalillarning mintaqaning o'tish iqtisodiyotiga asoslanmagan bo'lsa, kambag'allikni kamaytirish amaliy natijalari yetarli bo'lmaydi. Kambag'allikni qisqartirish elementlari sog'liqni saqlash, sanitariya, savodxonlik va sohalarida mikrokreditlar boshqa davlat va xususiy korxonalarni rivojlantirish elementlari davlat tomonidan imtiyozlar ajratilgan holda ta'minlanishi lozim deb keltiradi [3].

I.Appiah-Otoo kambag'allik bugungi kunda insoniyat oldida turgan katta qiyinchiliklardan biri bo'lib qolmoqda va kambag'allikni yo'q qilish rivojlanayotgan mamlakatlar oldida uzoq muddatli rivojlanish yo'lidagi qiyin vazifalardan biriga aylandi. Shunga ko'ra, mamlakatlar namunasi uchun moliya-kambag'allik aloqasida institutsional sifatning (qonun ustuvorligi, tartibga solish sifati, korrupsiyani nazorat qilish, hukumat samaradorligi, siyosiy barqarorlik va ovoz va javobgarlik bilan o'lchanadi) o'rtacha rolini baholash orqali tahlil qilgan [4].

A.G. Karimov yaqin kelajakda pandemiya keltirib chiqaradigan iqtisodiy oqibatlar tufayli kambag'allik muammosi yanada yomonlashishi aniq. Va bu vaziyatda kambag'allikning oldini olish va kamaytirishga qaratilgan samarali vositalar va mexanizmlarni ishlab chiqish va qo'llash alohida ahamiyatga ega deb ko'rsatadi [5].

A. Korchak va Ye. Korchaklar kambag'allik mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy hayotining hodisasi sifatida aholining qabul qilib bo'lmaydigan darajada past turmush darajasidan iborat bo'lib, bu mintaqadagi yashash sharoitlarining o'ziga xos xususiyatlari tufayli ijtimoiy maqbul darajaga to'g'ri kelmaydigan turi sifatida va bu borada davlat kambag'allikni qisqartirishda amaliy ahamiyat kasb etishi borasida o'z fikrlarini ko'rsatganlar [6].

L.S.Shaxovskaya va K.O.Klimkovalar kambag'allikni institutsionalizatsiya qilish muammosi ilmiy jamoatchilikning e'tiborini kun sayin tortib bormoqda. Mamlakatning kambag'al aholisi tarkibiga nafaqat obyektiv ravishda eng zaif guruhlar (nafaqaxo'rlar, nogironlar, "to'liq bo'lmagan" va "katta" oilalar a'zolari, ta'lim darajasi past odamlar), balki iqtisodiy faol aholining muhim qismi, oliy ma'lumotli odamlar ham kiradi ya'ni oliy ma'lumotlilar ham kambag'allikka uchrashi mumkinligini ta'kidlaydilar [7].

A.N. Meliboyev kambag'allikni qisqartirish, insonlar yashash darajasini va hayot farovonligini oshirish har bir davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida ushbu masalalar davlat miqyosida amalga oshirilishi lozim bo'lgan amaliy vazifalardan biri sifatida va xalqaro tashkilotlarning kun tartibida aks ettiriladigan asosiy masalalardan biri bo'lishi lozimligi haqida to'xtalib o'tgan [8].

A. Bekmurodov kambag'allik – ijtimoiy-iqtisodiy hodisa sifatida iqqisodiy rivojlanish jarayonida moddiy va nomoddiy imtiyozlardan foydalanish hamda daromadlarni taqsimlashdagi tengsizlikning oqibati sifatida izohlaydi. Kambag'allikni qisqartirishning to'g'ri va eng samarali usuli iqtisodiyotda band aholi sonini oshirish, ularga munosib va mehnat unumdorligi yuqori bo'lgan to'liq ish bilan band bo'lishni ta'minlash, qishloq joylarida tadbirkorlik uchun shart-sharoitlar yaratishdan iborat deb hisoblaydi [9].

TAHLIL VA NATIJALAR

Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasida bank tizimini rivojlantirishni takomillashtirishga asos bo'luvchi bir qator o'zgarishlarni amalga oshirish belgilangan, jumladan, 2023-yildan boshlab qo'shilgan qiymat solig'i stavkasi 12 foizgacha, shuningdek bank va moliya yo'nalishlarida foyda solig'i stavkasi esa 15 foizgacha tushirilishi rejalashtirilgan. Mamlakatimiz hududlarida iqtisodiyotning yetakchi tarmoqlari bo'lgan sanoat va infratuzilmani rivojlantirish maqsadida "Taraqqiyot banki"ni tashkil etish nazarda tutilgan. Mazkur vazifaning ijrosini amalga oshirishda Xalqaro moliya institutlari bilan o'zaro kelishuvlarga asoslanishi va xalqaro tajribalarni keng o'rganish nazarda tutiladi [10].

Taraqqiyot strategiyasida "Bank tizimini transformatsiya qilishni yakunlash, xususiy banklarning ulushini 2025-yilda jami bank aktivlarining 60 foiziga yetkazish" ko'zda tutilgan bo'lib, bunda [10]:

- "Asakabank"ni xorijiy ekspertlarni jalb qilgan holda transformatsiya qilish va xususiyashtirish dasturini ishlab chiqish va tasdiqlash (2022-yil, iyul oyigacha);
- "Xalq banki", "Biznesni rivojlantirish banki" "Mikrokreditbank", "Agro bank", "O'zmilliybank"ning aksiyalarini 2023-yilga qadar fond birjasi orqali ommaviy joylashtirish "yo'l xarita"larini ishlab chiqish va tasdiqlash (2022-yil avgust oyigacha) ko'zda tutilgan.

Bank sohasidagi tizimli islohotlarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish belgilangan:

- moliyaviy barqarorlik bo'yicha Xalqaro valyuta jamg'armasi tomonidan aynan moliyaviy barqarorlik bo'yicha ekspert nazoratini qo'llash;
- har yili tizimdagi moliyaviy barqarorlik sharhini muntazam chop etib borish;
- iqtisodiyotda Xalqaro valyuta jamg'armasi ko'magida vujudga kelishi mumkin bo'lgan xavf-xatarlarni aniqlash, ularning bank tizimi barqarorligiga ta'sirini baholashga qaratilgan stress-test modellarini ishlab chiqish va amliyotda qo'llash.

Har bir insonga kunlik zarur bo'ladigan eng kam miqdordagi ta'minotning yetishmasligi zamonaviy dunyo davlatlari taraqqiyoti uchun boshqa xavflardan kam bo'lmagan – kambag'allik xavfini keltirib chiqarmoqda. Zero, buning zahirida shaxs, jamiyat va davlatning bugungi va ertangi kuni, barqaror taraqqiyotning asoslari mujassam. Shu bilan birga, kambag'allikni bartaraf etish, buning uchun zarur shart-sharoit va imkoniyatlarni yaratish amalda mamlakat taraqqiyotining yangi bosqichga o'tishini ta'minlaydi. Ayni vaqtda, kambag'allikka qarshi kurashish uzoq va murakkab jarayon bo'lib, u institutsional va tizimli yondashuvni taqozo etadi.

Dunyoda BMTning ma'lumotlariga ko'ra, Yer yuzida 700 mln. dan ortiq odam kambag'allikda kun kechiradi. Kambag'allikning yuqori darajasi asosan turli nizolar mavjud bo'lgan mamlakatlarga to'g'ri keladi. Kambag'allik va kambag'allikka qarshi kurashish BMT kun tartibidagi asosiy masalalardan hisoblanadi. Bu borada tashkilot tomonidan bir qator muhim ishlar amalga oshirilgan.

Shuningdek, O'zbekistonda 2030-yilgacha kambag'allikni qisqartirish bo'yicha strategiya O'zbekistonda kambag'allikka qarshi kurashish sohasida institutsional va tizimli yondashuv qo'llanayotganini bildiradi. BMT va Jahon banki bilan birgalikda "2021-2030-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasida kambag'allikni qisqartirish strategiyasi" ^[1] qabul qilindi. Mazkur strtegiyada mamlakatimizda kambag'allikni qisqartirish uchun har tomonlama kompleks yondashuv amalga oshirilib, unda quyidagi ustuvor yo'nalishlar doirasida chora-tadbirlarni amalga oshirish nazarda tutilgan:

- ijtimoiy himoyaga muhtoj fuqarolarga ko'rsatiladigan moddiy yordamlar, xizmatlarni kengaytirish hamda sifatini yaxshilash orqali mavjud tizimni takomillashtirish;
- ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi qatlamini ijtimoiy muhofaza qilishning yangi usul va mexanizmlarini doimiy takomillashtirib borish orqali kambag'allik darajasini yanada qisqartirish mexanizmlarini joriy etish.

O'zbekiston Respublikasida kambag'allikni qisqartirish va aholi turmush farovonligini oshirish maqsadida quyidagi bir qator ustuvor vazifalar belgilangan:

1. Jahon banki va Birlashgan Millatlar Tashkilotining Taraqqiyot dasturi, singari qator xalqaro tashkilotlar tavsiyasi bilan bilan birgalikda "O'zbekiston Respublikasida 2030-yilgacha kambag'allikni qisqartirish strategiyasi" loyihasi tayyorlanadi.
2. "Aholining minimal iste'mol xarajatlari qiymati" ishlab chiqilib, bu aholi orasida kambag'allikni qisqartirish borasida ularning asosiy ehtiyojlarini kafolatli ta'minlash bo'yicha kompleks tadbirlarni o'z ichiga oladi. Unga ko'ra, aholining muhtoj kambag'al qatlamiga kreditlar, ijtimoiy nafaqa yoki uy-joy ajratilishi, ta'lim, sog'liqni saqlash, kasb-hunarga o'qitish, ichimlik suvi, energiya va yo'l infratuzilmasi bilan bog'liq muammolarni hal etishni nazarda tutadi.
3. Har bir mahallalardagi ijtimoiy-iqtisodiy holatni "xonadonbay" asosida o'rganish, shuningdek, aholining ish bilan bandlik darajasini, oilalarning daromad manbalarini, tomorqa yerlaridan foydalanish holatini hamda daromadli mehnatga bo'lgan intilishi va ehtiyojlarini tahlil qilish orqali manzilli ishlash tizimi yaratiladi.
4. "Ijtimoiy reyestr"da "Temir daftar"dagi barcha ma'lumotlar qamrab olinib, ehtiyojmand oilalarga 250 dan ziyod ijtimoiy xizmatlar elektron shaklda ko'rsatiladi.
5. Ijtimoiy kafolatlarni bir tizimga keltirib, ularni minimal me'yorlar darajasida bosqichma-bosqich ta'minlash bo'yicha dastur ishlab chiqiladi.
6. Hududlarning mavjud salohiyatini kambag'allikni qisqartirish uchun safarbar etish yo'llari ishlab chiqiladi, jumladan:
 - hududlardagi mavjud maxsus industrial zonalaridagi loyihalarni amalga oshirishga to'sqinlik qilayotgan muammolarni bartaraf etish choralari ko'riladi;
 - ehtiyojmand aholini kambag'allikdan chiqarish bo'yicha motivatsiya, ko'nikma va moliyaviy ko'mak tamoyili asosida har bir tuman va shahar bo'yicha alohida dasturlar ishlab chiqiladi.
7. Yoshlar va xotin-qizlarni kasb-hunarga o'rgatish, tadbirkorlik tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash orqali ularning ish bilan bandligini ta'minlash va doimiy daromad manbaini yaratishning yangi mexanizmini amaliyotga joriy etish va boshqa chora-tadbirlar belgilangan.

Mamlakatimizda aholi orasida kambag'allikni qisqartirish va turmush darajasini takomillashtirishga qaratilgan huquqiy-me'yoriy hujjatlar quyidagi 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval: O'zbekiston Respublikasida kambag'allikni qisqartirishning huquqiy asoslari va turmush darajasini takomillashtirishga qaratilgan huquqiy-me'yoriy hujjatlar ^[12]

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 26-martdagi 5975-son Farmoni	"Iqtisodiyotni rivojlantirish va kambag'allikni qisqartirishga oid davlat siyosatini tubdan yangilash chora-tadbirlari to'g'risida"
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 12-sentyabrdagi 3268-son qarori	"Aholining kam ta'minlangan qatlamlarini qo'llab-quvvatlashga oid qo'shimcha chora – tadbirlar to'g'risida"
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 26-martdagi 5975-son Farmoni	"Iqtisodiyotni rivojlantirish va kambag'allikni qisqartirishga oid davlat siyosatini tubdan yangilash chora-tadbirlari to'g'risida"
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 26-martdagi 4653-son qaror	"O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi hamda uning tizim tashkilotlari faoliyatini tubdan takomillashtirish to'g'risida"
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 4-avgustdagi 4797-son qaror	"Aholiga davlat ijtimoiy xizmatlari va yordam taqdim etish tartib-taomillarini avtomatlashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"
O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 5-martdagi 122-son qaror	"Aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini yanada takomillashtirish hamda sohaga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 11-avgustdagi 4804-son qaror	"Kambag'al va ishsiz fuqarolarni tadbirkorlikka jalb qilish, ularning mehnat faolligini oshirish va kasb-hunarga o'qitishga qaratilgan hamda aholi bandligini ta'minlashga oid qo'shimcha chora – tadbirlar to'g'risida"
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 20-apreldagi 6208-son Farmon	"Yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash va bandligiga ko'maklashish, ularni ijtimoiy himoya qilish hamda bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishga oid qo'shimcha chora–tadbirlar to'g'risida"
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktyabrdagi 4862-son qarori	"Aholini tadbirkorlikka jalb qilish tizimini takomillashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"
O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 17-fevral 77-son qarori	"O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi huzuridagi tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi faoliyatini samarali tashkil etish to'g'risida"
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 1-iyun, PF-82-son Farmoni	"Aholiga sifatli ijtimoiy xizmat va yordam ko'rsatish hamda uning samarali nazorat tizimini yo'lga qo'yish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar to'g'risida"
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 12-iyun, 93-son Farmoni	"Kambag'allikni qisqartirishda tadbirkorlik subyektlari bilan o'zaro manfaatli hamkorlik o'rnatishga qaratilgan chora-tadbirlar to'g'risida"

Kambag'allikning iqtisodiy oqibatlari:

- talab va taklif qisqarishi natijasida YAIM o'sish sur'atining pasayishi, inflyatsiya va ishsizlik darajasining oshib borishiga ta'sir ko'rsatadi;
- iqtisodiy inqiroz va iqtisodiy qaramlik tufayli budget daromadlari kamayishi, tashqi qarz hajmining oshishi;
- xalqaro reytingda mamlakatning o'rnini pasayishi natijasida investorlar va investitsiya kirishini pasaytirishi mumkin.

Shuningdek, kambag'allikning ijtimoiy oqibatlari:

- sifatli sog'liqni saqlash tizimining rivojlanmasligi sababli umr ko'rish darajasining qisqarishi va inson salohiyatining pasayishi;
- jinoyatchilik darajasining oshishi va alkogolizm, giyohvandlik;
- aholi orasida boqimandalik va norozilik kayfiyatining yuzaga kelishi va boshqalar.

Mamlakatimizda kambag'allikni qisqartirish yo'nalishi davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan bo'lib, uning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarining olidini olish uchun uni qisqartirishning ta'sirchan vositalarini amaliyotga joriy etish, uni hisoblashning mezon va usullarini hamda uzoq muddatga mo'ljallangan strategiyasini ishlab chiqish kabi qator vazifalar belgilab berilgan.

Bizning fikrimizcha, iqtisodiy o'sishning inklyuzivligini ta'minlash, davlat boshqaruvi organlari, nodavlat notijorat tashkilotlari, jamoat tashkilotlari hamda xalqaro moliya institutlari va xorijiy hukumat moliya tashkilotlari bilan hamkorlikda kambag'allik darajasini aniqlash mezonlari va baholash uslubiyatini aniqlash, kambag'allikni qisqartirish bo'yicha, kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur:

- hududlarda kambag'allikni qisqartirishning aniq dastak va mexanizmlarini ishlab chiqish tadbiri etish orqali tarkibiy o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlash
- ishlab chiqarish va moliyaviy resurslarni samarali taksimlash asosida iqtisodiy rivojlanishning konseptual yo'nalishlari vazifalarini ishlab chiqish va amalga oshirilishini ta'minlash;
- inson kapitalini rivojlantirish bo'yicha ta'lim tizimini takomillashtirish va mehnat bozorini malakali mutaxassislar bilan ta'minlashga qaratilgan tadbirlarni amalga oshirish;
- kambag'allik va daromadlarning tabaqalashuvini keltirib chikaruvchi omillarni aniqlash, daromadlar o'sishini va xarid kobiliyatini oshirishni ta'minlash;
- aholi daromadlari tabaqalashuvini o'rganish bo'yicha tizimli ishlarni olib borish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2021. – B. 440-441.
2. Adilov A. Milliy iqtisodiyotda tijorat banklarining institutsional investor sifatida rolini oshirish / Abbas Adilov. Tekst: neposredstvenniy // Molodoy ucheniy. 2020. № 21 (311). - S. 790-792. - URL: <https://moluch.ru/archive/311/70343/>
3. Ahsan S. M. Institutional Framework and Poverty: A Transition Economy Perspective // Available at SSRN 288948. – 2001.
4. Appiah-Otoo I. et al. Financial development, institutional improvement, poverty reduction: the multiple challenges in West Africa // Journal of Policy Modeling. – 2022. – T. 44. – №. 6. – C. 1296-1312.
5. Каримов А. Г. Институциональные аспекты сокращения бедности работающего населения // Инновационные технологии управления социально-экономическим развитием регионов России: Материалы XII Всероссийской научно-практической конференции с международным участием. Уфа. – 2020. – С. 48.
6. Корчак Анатолий Данилович, Корчак Елена Анатольевна. Несовершенство институциональных механизмов, продуцирующее бедность населения на Севере России // Вестник КГУ. 2006. №11. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/nesovershenstvo-institutsionalnyh-mexanizmov-produtsiruyuschee-bednost-naseleniya-na-severe-rossii>
7. Шаховская Л.С., Климкова К.О. Институционализация бедности в России: можно ли остановить этот процесс? // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. 2016. №3 (336). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/institutsionalizatsiya-bednosti-v-rossii-mozhno-li-ostanovit-etot-protsess>.
8. Meliboyev A. N. Yangi O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish orqali farovon jamiyat qurish istiqbollari va yo'nalishlari // "Conference on Universal Science Research 2023". – 2023. – T. 1. – №. 2. – S. 200-203.
9. Бекмуродов А. и др. Социально-экономическое значение бедности и пути ее снижения: передовой зарубежный опыт и национальная практика // in Library. – 2022. – T. 22. – №. 2. – С. 3-13.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi // "Xalq so'zi" gazetasi, 2023-yil yanvar, № 19 (7521).
11. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari milliy bazasi
12. Ma'lumotlar asosida muallif ishlanmasi
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi // "Xalq so'zi" gazetasi, 2023-yil yanvar, № 19 (7521).
14. Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti: Nazariya va amaliyot. Darslik/Qayta ishlangan va to'ldirilgan 3-nashri. – T.: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi "FAN" nashriyoti davlat korxonasi, 2019. – 592 b.
15. Агабекян Р. Л., Баяндурян Г. Л. Институциональная экономика. Бизнес и занятость; Магистр - Москва, 2013. - 464 с.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.